

Ysgol Gymraeg Pwll Coch

Polisi Gwrth-fwlio

Cyflwyniad

Mae'r ysgol hon yn credu bod ymddygiad bwlïaidd yn gwbl annerbyniol ac na ddylid ei oddef. Mae pob aelod o gymuned yr ysgol yn rhannu cyfrifoldeb ar y cyd dros fynd i'r afael â bwlio pe bai'n digwydd ac wrth gydweithio i hyrwyddo ymddygiad cadarnhaol. Mae'r ysgol yn cydnabod bod ganddi ddyletswydd gyfreithiol i atal a mynd i'r afael â phob math o ymddygiad bwlio.

Mae'r polisi hwn wedi'i gynllunio i'w ddarllen ochr yn ochr â'r egwyddorion a'r arferion sydd wedi'u hymgorffori yn: Polisi Gwrth-Gasineb/Troseddu ac Aflonyddu; Polisi Ymddygiad; Polisi Presenoldeb a Pholisi Diogelu/Amddiffyn Plant.

Wrth bennu amcanion polisi ar gyfer yr ysgol hon, byddwn yn rhoi sylw dyledus i ddyletswydd gyffredinol Deddf Cydraddoldeb 2010 i:

- Ddileu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth ac unrhyw ymddygiad arall y mae'r Ddeddf yn ei wahardd.
- Hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol a phersonau nad ydynt yn ei rhannu; mae hyn yn golygu dileu neu leihau anfanteision a ddioddefir gan bersonau sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol sy'n gysylltiedig â'r nodwedd honno.
- Cymryd camau i ddiwallu anghenion personau sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol sy'n wahanol i anghenion pobl nad ydynt yn ei rhannu.

Mae'r polisi ysgol hwn yn seiliedig ar gyfres ganllawiau Llywodraeth Cymru 'Herio Bwlio – Hawliau, Parch, Cydraddoldeb' sy'n cynnwys canllawiau statudol ar gyfer awdurdodau lleol a chyrrff llywodraethu, yn ogystal â chanllawiau cynghorol ar gyfer plant a phobl ifanc, rhieni a gofalwyr.

Byddwn yn sicrhau bod yr holl ddisgyblion, rhieni, staff, llywodraethwyr ac eraill yn ymwybodol o'r polisi hwn ac yn gwybod y bydd camau priodol yn cael eu cymryd.

Rydym yn cydnabod y gall bwlio ddigwydd ym mhob ysgol, lleoliad chwarae ac ieuencid, yn ogystal ag yn y gymuned ehangach; ac y gall oedolion gael eu bwlio yn y gweithle. Bydd yr ysgol yn ceisio ymateb yn briodol fel pe bai wedi digwydd ar y safle drwy gynnwys asiantaethau allanol.

Nodau

Mae'r polisi hwn mewn partneriaeth â'r Polisi Gwrth-Gasineb, Digwyddiadau Casineb ac Aflonyddu yn hanfodol i gefnogi ein hethos ysgol gyfan, sef sicrhau bod plant yn gallu dysgu heb ofn, eu bod yn teimlo'n ddiogel, yn hyderus ac yn hapus heb sarhad, aflonyddu, gormesu a cham-drin.

Fe'i cynlluniwyd i atal ymddygiad bwlio lle bynnag y bo modd, i ymateb yn gyson yn unol â'r gweithdrefnau y cytunwyd arnynt pe bai'n digwydd ac i roi cymorth i'r rhai sy'n gysylltiedig fel y bo'n briodol.

Amcanion a chanlyniadau a ddymunir y polisi

- lleihau amllder yr holl achosion o fwlio, gan gynnwys disgyblion â nodweddion a ddiogelir;
- cynyddu'r tebygolrwydd y datgelir digwyddiadau i oedolyn cyfrifol;
- ymyrryd yn effeithiol pan fydd digwyddiadau'n digwydd;
- gwella presenoldeb disgyblion;
- rhoi strategaethau i ddisgyblion ymateb i ymddygiad bwlio;
- atgyfnerthu'r ethos gwrth-fwlio gyda HMS ysgol gyfan, cyfarfodydd staff ac ati;

- sicrhau bod pob rhanddeiliad yn deall beth yw bwlio a sut i'w adnabod;
- gwranddo ar farn disgyblion a gweithredu arno;
- darparu cymorth gan gymheiriaid ac atgyfnerthu'r neges gwrth-fwlio drwy Iechyd a Lles/ /ABCh/ACEDd;
- gwneud yr ysgol yn lle mwy diogel a mwy plaserus.

Beth yw Bwlio?

Nid oes diffiniad cyfreithiol o fwlio yng Nghymru. Mae canllawiau gwrth-fwlio blaenorol Llywodraeth Cymru (Parchu eraill: Trosolwg gwrth-fwlio, Dogfen ganllawiau Rhif: 050/2011) yn nodi bod bwlio:

- yn fwriadol niweidiol (gan gynnwys ymddygiad ymosodol);
- yn digwydd yn aml dros gyfnod o amser (gan gydnabod y gall un digwyddiad yn unig achosi trawma i ddisgybl a gwneud iddo boeni y gallai ddigwydd eto yn y dyfodol);
- yn ei gwneud yn anodd i ddioddefwyr amddiffyn eu hunain yn ei erbyn.

Mae'r ysgol hon yn defnyddio'r diffiniad a ddarperir gan Lywodraeth Cymru -Hawliau, parch, cydraddoldeb: Canllawiau statudol ar gyfer cyrff llywodraethu ysgolion a gynhelir (2019):

“Ymddygiad gan unigolyn neu grŵp, sy'n cael ei ailadrodd yn raddol dros gyfnod, sy'n niweidio eraill yn fwriadol, naill ai'n gorfforol neu'n emosiynol.”

Mae bwlio'n ymwneud â phŵer. Mae dioddefwyr yn teimlo'n ddi-rym i'w atal. Efallai y bydd eraill, fel rhieni, er enghraifft, yn teimlo'n ddi-rym i wybod sut i helpu. Beth bynnag fo'r rheswm, nid yw bwlio byth yn dderbyniol ac ni chaiff ei oddef.

Gall bwlio fod ar sawl ffurf ond gall fod yn:

- **gorfforol** – cicio, baglu neu wthio rhywun, anafu rhywun, difrodi ei eiddo neu wneud ystumiau bygythiol;
- **geiriol** – gwawdio a galw enwau, sarhau, bygwth, bychanu neu frawychu;

- **emosiynol** – ymddygiad a fwriedir i ynysu, niweidio neu fychanu rhywun; gweithredoedd slei neu lechwraidd a wnaed yng nghefn y targed, neu ledaenu suon sy'n ceisio niweidio perthnasoedd y targed, tynnu eu ffrindiau i ffwrdd, ynysu neu fychanu rhywun neu gael rhywun i drafferthion yn fwriadol;
- **rhywiol** – cyffwrdd digroeso, bygythiadau, awgrymiadau, sylwadau a jôcs neu ensyniadau. Gall hyn hefyd gynnwys blacmel rhywiol, yr hyn a elwir yn 'bornograffi dial' ac unrhyw gamddefnydd o luniau personol a chignoeth o'r dysgwr sy'n cael ei dargedu;
- **ar-lein (seiber)** – defnyddio unrhyw fath o ddulliau technolegol, ffonau symudol, rhwydweithiau cymdeithasol, gemau, ystafelloedd sgwrsio, fforymau neu apiau i fwlio drwy negeseuon testun, negeseuon, delweddau neu fideo;
- **cysylltiedig â rhagfarn** – bwlio dysgwr neu grŵp o ddysgwyr oherwydd rhagfarn. Gellid cysylltu hyn â stereoteipiau neu ragdybiaethau am hunaniaeth. Mae bwlio sy'n gysylltiedig â rhagfarn yn cynnwys y nodweddion gwarchodedig. (Gan gynnwys oedran, anabledd, ailbennu rhywedd, priodas a phartneriaeth sifil, beichiogrwydd a mamolaeth, hil, crefydd neu gred, rhyw a chyfeiriadedd rhywiol). Gall rhagfarn ymestyn y tu hwnt i'r nodweddion gwarchodedig a gall arwain at fwlio am amrywiaeth o resymau eraill megis statws cymdeithasol a chefnidir.

Am ddiffiniadau ar droseddau casineb/digwyddiadau ac aflonyddu, cyfeiriwch at Bolisi Digwyddiadau / Troseddu Casineb ac Aflonyddu.

Arwyddion Posibl o Fwlio

Gall y rhai sy'n cael eu bwlio ddangos newidiadau mewn ymddygiad fel mynd yn swil a nerfus, ffugio salwch neu lynu wrth oedolion. Gall eu gwaith ysgol ddirywio. Efallai y byddant yn ei chael hi'n anodd canolbwyntio neu'n chwarae triwant o'r ysgol.

Mae ein dull ysgol gyfan o atal bwlio yn cynnwys:

- Penodi arweinydd gwrth-fwlio, troseddau casineb, digwyddiadau casineb ac aflonyddu - Gallai hyn fod yn rôl ddynodedig i unigolyn neu dîm.
- Y prif gyfrifoldebau fyddai: gwrth-fwlio / gwrth-gasineb a chreu polisi aflonyddu; adolygu a datblygu parhaus; gweithredu polisi a monitro ei effeithiolrwydd a'i gynnydd; rheoli'r broses o fwlio, e.e. ymyriadau a ddefnyddir, adrodd, cofnodi, monitro a gwerthuso; sicrhau bod staff/disgyblion/rhieni newydd yn cael eu cyflwyno i'r polisi.
- Sicrhau bod yr holl staff yn cael eu hyfforddi i'r lefel briodol o Drais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV).
- Codi ymwybyddiaeth am ymddygiad bwlio gan ddathlu wythnos gwrth-fwlio bob mis Tachwedd / sesiynau ABCCh / cynnwys y cwricwlwm.
- Bydd llawer o gyfleoedd ar draws cwricwlwm newydd Cymru 2022 i ymgorffori ymddygiad a pharch cadarnhaol. Ni ddylid cyfyngu cyfleoedd i'r Maes Iechyd a Lles o Brofiad Dysgu ond dylid eu hymestyn ar draws holl feysydd y cwricwlwm a thu hwnt.
- Defnyddio cyfleoedd i fynd i'r afael â bwlio drwy, arddangosfeydd, posteri, sesiynau cyfiawnder adferol, cefnogaeth gan gymheiriaid a'r Cyngor Ysgol.
- Sicrhau bod y wybodaeth yn y polisi hwn ar gael i bawb yng nghymuned ein hysgol – drwy argaeledd ar y wefan.
- Cynnwys holl aelodau cymuned yr ysgol wrth ddylunio /gweithredu'r polisi- defnyddio cyngor yr ysgol i ddatblygu "fersiwn sy'n addas i blant"
- Datblygu ethos cadarnhaol sy'n cynnwys gwybod bod bwlio yn annerbyniol.
- Disgwyl ymddygiad cadarnhaol sy'n helpu ac yn cefnogi dysgu a datblygu - gweler Polisi Ymddygiad.
- Hyrwyddo cydweithredu a disgwyl ymddygiad sy'n gyfrifol yn gymdeithasol.
- Annog y gwylwyr hynny sy'n dyst i fwlio i weithredu'n gadarnhaol drwy rybuddio staff a rhoi pwysau ar y cyd i atal cyflawnwyr.
- Gwerthfawrogi a dathlu gwahaniaethau, sgiliau a thalentau pawb.

- Cefnogi datblygiad llythrennedd emosiynol, hunan-barch a gwytnwch mewn gwasanaethau ysgol, gwaith grŵp, Amser Cylch, ABCh, y rhaglen Ysgolion Iach, datblygu sgiliau, addysgu strategaethau ymdopi personol disgyblion, cynnwys y Cyngor Ysgol, cynlluniau Cyfeillion, mentora cyfoedion, cyfryngu a Dulliau Adferol.
- Hyfforddi'r holl staff gan gynnwys staff amser cinio a hyfforddwy'r dysgu, cynorthwywyr addysgu a staff cymorth i nodi bwlio a dilyn polisi a gweithdrefnau'r ysgol ar fwlio. Bydd anghenion hyfforddi yn cael eu hadolygu'n flynyddol ar gyfer pob aelod o staff.
- Mynd ati i greu "mannau diogel" ar gyfer plant a phobl ifanc sy'n agored i niwed.
- Lle bo'n briodol, defnyddio cyfryngwyr hyfforddedig (ee. Swyddogion Cyswllt Ysgolion yr Heddlu) wrth gyflawni penderfyniad addas.
- Adolygu a diweddarau polisi'n barhaus yn unol ag arfer gorau a chanfyddiadau.
- Cysylltwch ag asiantaethau allanol perthnasol lle bo hynny'n briodol.
- Cynnwys ein SHCY (Swyddog Heddlu Cymuned Ysgolion) dynodedig wrth gyflwyno Rhaglen Graidd Cyswllt Ysgolion Cymru Gyfan.
- Dangos parch at eraill a herio ac addysgu am iaith amhriodol sy'n; cyfleu rhagfarn ar sail hil, homoffobig, rhyw, crefydd, anabledd neu byddai'n cael ei hystyried yn dramgwyddus neu'n ddifrifol gan unrhyw grwpiau gwarchoddedig a enwir yn y ddeddf cydraddoldeb.
- Nodi canllawiau clir i rieni a gofalwyr sy'n dymuno cwyno am fwlio Dan adran 29 o Ddeddf Addysg 2002, mae'n ofynnol i lywodraethwyr ysgol gael gweithdrefn gwyno a rhoi cyhoeddusrwydd iddynt. Rhaid i weithdrefn gwyno ysgol fod ar gael ar wefan yr ysgol a/neu fod ar gael ar gais gan yr ysgol Rhaid i'r polisi esbonio'r broses ar gyfer cyflwyno cwyn.
- Nodi canllawiau clir sy'n briodol i oedran ar gyfer disgyblion sy'n dymuno cwyno am fwlio.
- Mae'r holl staff yn dangos ymddygiadau cadarnhaol priodol drwy esiampl.

Byddwn yn cynnwys myfyrwyr drwy

- Canfasio barn myfyrwyr yn rheolaidd ar faint a natur bwlio;
- Sicrhau bod myfyrwyr yn gwybod sut i fynegi pryderon a phryderon am fwlio;
- Sicrhau bod pob myfyriwr yn ymwybodol o'r ystod o sancsiynau y gellir eu cymhwysu yn erbyn y rhai sy'n ymwneud â bwlio;
- Cynnwys myfyrwyr mewn ymgyrchoedd gwrth-fwlio mewn ysgolion;
- Cynnig cymorth i fyfyrwyr sydd wedi cael eu bwlio; a
- Gweithio gyda myfyrwyr sydd wedi cael eu bwlio i fynd i'r afael â'r problemau sydd ganddynt.

Byddwn yn gweithio'n agos gyda theuluoedd i

- Sicrhau bod rhieni / gofalwyr yn gwybod â phwy i gysylltu os ydynt yn poeni am fwlio;
- Sicrhau bod rhieni'n gwybod am ein polisi drwy roi cyhoeddusrwydd iddo ar wefan yr ysgol a rhoi arweiniad ar sut i'w ddefnyddio'n effeithiol;
- Sicrhau bod rhieni / gofalwyr yn gwybod ble i gael cyngor annibynnol am fwlio; a
- Gweithio gyda rhieni / gofalwyr a'r gymuned leol i fynd i'r afael â materion y tu hwnt i gatiau'r ysgol sy'n arwain at fwlio.

Annog adrodd os bydd Bwlio'n digwydd:

Mae'n bwysig ein bod yn creu awyrgylch yn ein hysgol lle mae unrhyw un sy'n cael ei fwlio, neu eraill sy'n gwybod amdano, yn teimlo y gwrandewir arnynt, ac y bydd y camau yn cael eu cymryd yn gyflym ac mewn modd sy'n sensitif i'w hanghenion. Gall datgelu (dweud wrth oedolyn) fod yn uniongyrchol ac yn agored neu'n anuniongyrchol ac yn ddiennw. Rhaid i bawb sylweddoli bod peidio â dweud yn golygu y bydd y bwlio'n debygol o barhau.

Mae ein dull ysgol gyfan o ymateb i digwyddiadau bwlio yn cynnwys:

- Gall disgyblion a rhieni/gofalwyr fod yn sicr y bydd eu pryderon yn cael eu hymateb mewn modd sensitif.
- Bydd pob adroddiad yn cael ei gymryd o ddifrif ac ymchwilir iddo.
- Bydd cyfrinachedd unrhyw un sy'n rhannu gwybodaeth yn cael ei barchu.
- Mae cyfleoedd i blant gyfleu pryderon yn cynnwys defnydd o gyfathrebu ag unrhyw aelod o staff, cynrychiolaeth ar y Cyngor Ysgol a chyfeillion/mentoriaid a fydd yn trosglwyddo pryderon

Os bydd bwlio'n digwydd, byddwn yn gweithredu'r gweithdrefnau canlynol, fel y bo'n briodol, yn unol â chyfres ganllawiau Llywodraeth Cymru ' Herio Bwlio –Hawliau, Parch, Cydraddoldeb'. Byddwn yn cymryd pob digwyddiad o ddifrif ac yn cofnodi pa mor aml y mae'r digwyddiadau hyn yn digwydd ar My Concern.

Bydd person dynodedig yn monitro ac yn coladu gwybodaeth am ddiodefwyr bwlio a chyflawnwyr. Bydd y person hwnnw'n:

- Ymchwilio i'r digwyddiad / casglu'r ffeithiau drwy siarad yn annibynnol â phawb sy'n gysylltiedig.
- Defnyddio technegau ymyrraeth adferol priodol i reoli anawsterau rhwng cyflawnwyr a thargedau; annog cymodi lle bo hyn yn bosibl/ymarferol.
- Lle mae ymddygiad bwlio wedi'i gadarnhau, gweithredu cosbau y cytunwyd arnynt yn gyson ac yn deg yn ôl yr angen i atal digwyddiadau pellach.
- Cynnwys rhieni cyn gynted â phosibl lle bo hynny'n briodol.
- Cadw cofnodion cywir, ffeithiol o'r holl ddigwyddiadau a gofnodwyd ac ymateb yr ysgol.
- Cymryd camau dilynol o ran y digwyddiadau bob amser ar ôl ymdrin â nhw ac adolygu'r canlyniadau i sicrhau bod yr ymddygiad bwliaidd wedi dod i ben.
- Darparu cymorth parhaus i'r rhai sy'n gysylltiedig lle bo angen; mae taflenni Llywodraeth Cymru ar gael i blant, pobl ifanc a rhieni/gofalwyr.

Bydd yr ysgol yn cynnig Dull Adferol ac yn ceisio trwsio'r niwed. Gall hefyd, yn dibynnu ar y math o ddigwyddiad, ddefnyddio cosbau. Gall y rhain gynnwys;

- Tynnu breintiau/amser rhydd yn ôl.
- Atal mynediad i rannau o'r ysgol.
- Gwaharddiad neu gadw disgyblion ar ôl amser neu amser cinio, a hynny am dymor byr neu dymor hir.
- Cynnwys rhieni pan fo angen.
- Cynnwys asiantaethau allanol priodol.
- Cynnwys manylion ar gofnod ysgol y cyflawnwr.

Cymorth i staff sy'n cael eu bwlio

Mae bwlio staff, boed gan ddisgyblion, rhieni neu gydweithwyr, yn annerbyniol. Bydd yr ysgol yn ceisio cydymffurfio â chyngor Llywodraeth Cymru ar gyfer penaethiaid a staff ysgolion ar sut i amddiffyn eu hunain rhag seiberfwlio a sut i fynd i'r afael ag ef os bydd yn digwydd.

Adolygu, Monitro a Gwerthuso

Lluniwyd manylion terfynol y polisi hwn mewn ymgynghoriad â disgyblion, rhieni, staff ac aelodau o gymuned yr ysgol. Caiff ei drafod, ei adolygu a'i ddiwygio'n flynyddol. Caiff y polisi hwn a'r gweithdrefnau cysylltiedig eu monitro a bydd yr effeithiolrwydd yn cael ei werthuso yn sgîl:

- nifer y disgyblion sy'n cael eu bwlio.
- parodrwydd disgyblion i roi gwybod am ddigwyddiadau
- gwyliadwriaeth staff ac ymateb i ymddygiad bwlio
- nifer y disgyblion a'r rhieni sy'n teimlo'n ddiogel am ymateb yr ysgol i fwlio.

Cesglir data drwy MyConcern.